

Γενικές οδηγίες για τη συγγραφή και παρουσίαση ακαδημαϊκών εργασιών

Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, ΑΠΘ

Κείμενα - συγκέντρωση πηγών

Β. Κ. Γούναρης, Π. Παπαδοπούλου, Α. Σφήκας, Ε. Τούντα,

Σ. Τριανταφύλλου, Π. Τσέλεκας, Ε. Χατζηαντωνίου

σε συνεργασία με τις

Α. Αλματζή, Ι. Αναγνώστου, Ι. Βασιλειάδου, Ε. Βούλγαρη, Ε. Γούναρη,

Ν. Καζακίδη, Χ. Καλλίνη, Α. Κυριάκου, Κ. Μανδαλάκη, Κ. Τσονάκα,

Χ. Παπακυριακού, Α. Πλιώτα

Γενική επιμέλεια

Ν. Καζακίδη και Κ. Μανδαλάκη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
I. Επιδιωκόμενος σκοπός και επιμέρους στόχοι της συγγραφής μιας ακαδημαϊκής εργασίας	7
II. Προεργασία: συγκέντρωση και ταξινόμηση των πηγών – αναζήτηση και οργάνωση της βιβλιογραφίας	7
1. Επιλογή θέματος και ορισμός του κεντρικού και των επιμέρους ερευνητικών ερωτημάτων	7
2. Αρχειακή αναζήτηση, συγκέντρωση και επιτόπια μελέτη του υλικού ..	8
III. Δομή και σύνθεση της εργασίας	9
1. Ενδεικτική διάρθρωση μιας επιστημονικής εργασίας	9
1.1. Εισαγωγή	9
1.2. Κύριο σώμα της εργασίας: ενότητες και υποενότητες	10
1.3. Συμπεράσματα και σύνοψη	11
1.4. Κατάλογος βιβλιογραφίας	11
1.4.1. Συντομογραφίες	12
1.4.2. Διεθνή συστήματα βιβλιογραφικών παραπομπών	14
1.4.3. Οργάνωση του βιβλιογραφικού καταλόγου	17
1.5. Παραρτήματα (πίνακες, χάρτες, σχέδια και εικόνες)	18
2. Γλώσσα και ύφος μιας επιστημονικής εργασίας	18
2.1 Χαρακτηριστικά του επιστημονικού λόγου	18
2.2 Το ζήτημα της λογοκλοπής	18
3. Ειδικές οδηγίες για τη γλωσσική επιμέλεια των κειμένων	19
IV. Οδηγίες για την προφορική παρουσίαση μιας ακαδημαϊκής εργασίας ...	20
V. Μορφοποίηση του κειμένου	22
VI. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	23
1. Ενδεικτική (ελληνόγλωσση) βιβλιογραφία για τη σύνταξη ακαδημαϊκών εργασιών	23
2. Ενδεικτική δικτυογραφία για τη σύνταξη ακαδημαϊκών εργασιών	23
3. Ενδεικτική δικτυογραφία για το φαινόμενο της λογοκλοπής: οδηγίες αποφυγής και λογισμικά ελέγχου	24

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εκπόνηση ακαδημαϊκών εργασιών θεωρείται ευρέως ως ένα από τα πιο ενδεδειγμένα μέσα για τη μύηση των φοιτητών/τριών στη μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας. Ο παρών οδηγός για τη συγγραφή ακαδημαϊκών εργασιών απευθύνεται κυρίως στους/στις προπτυχιακούς/ές (αλλά και στους/στις μεταπτυχιακούς/ές) φοιτητές/τριες, στους οποίους ανατίθεται η σύνταξη εργασιών στο πλαίσιο των μαθημάτων τους. Σκοπός του είναι οι φοιτητές να κατανοήσουν ποια είναι η δομή και η μορφή μιας επιστημονικής εργασίας.

Παρακάτω γίνεται προσπάθεια να συγκεντρωθούν και να οργανωθούν με συνοπτικό τρόπο πρακτικές οδηγίες που βοηθούν στη σύνταξη και την μορφοποίηση μιας ακαδημαϊκής εργασίας. Ενδεικτικά παρουσιάζονται ακόμη ορισμένες πηγές για τη βιβλιογραφική αναζήτηση. Ακόμη, αναλύονται τα περισσότερα διαδεδομένα συστήματα βιβλιογραφικών παραπομπών.

Έναν γενικότερο οδηγό σύνταξης πανεπιστημιακών εργασιών διαθέτει η ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου μας στην παρακάτω διεύθυνση:

https://www.lib.auth.gr/sites/default/files/docs_files/Calculator.pdf.

I.

Επιδιωκόμενος σκοπός και επιμέρους στόχοι της συγγραφής μιας ακαδημαϊκής εργασίας

Σκοπός των πανεπιστημιακών εργασιών στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας είναι να μυήσει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες στον επιστημονικό τρόπο σκέψης, τη μεθοδολογία της αρχαιολογικής και της ιστορικής έρευνας και τον γραπτό ακαδημαϊκό λόγο. Επιμέρους στόχοι είναι η εξοικείωσή τους με το πρωτογενές αρχαιολογικό ή αρχαιακό ιστορικό υλικό και η άσκηση στην τεκμηρίωσή του. Στο πλαίσιο των φροντιστηριακών μαθημάτων, οι φοιτητές ασκούνται σε θέματα προσέγγισης, αξιολόγησης και επεξεργασίας της ειδικής, ελληνόγλωσσης και ξενόγλωσσης βιβλιογραφίας. Η διαδικασία συγγραφής μιας εργασίας αναμένεται να ενθαρρύνει την αυτενέργεια, κυρίως όμως να προκαλέσει το ερευνητικό ενδιαφέρον. Οι φοιτητές, στο πλαίσιο της μελέτης τους, καλλιεργούν την κριτική τους σκέψη, αξιοποιούν γνώσεις και δεξιότητες που έχουν αναπτύξει κατά τη διάρκεια των σπουδών τους, αλλά και ασκούνται στη συνεργασία με άλλους φοιτητές ή και ερευνητές στο πλαίσιο συγκεκριμένου ερευνητικού ερωτήματος και χρονικού πλαισίου.

Οι εργασίες που ανατίθενται κατά τη διάρκεια των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών είναι πολλών ειδών: (α) βιβλιοπαρουσιάσεις, όπου το ζητούμενο είναι η σύντομη παρουσίαση της δομής και της καινοτομίας ενός βιβλίου, με στοιχεία κριτικής, εφόσον αυτό είναι δυνατόν· (β) συνθέσεις βιβλιογραφίας, όπου το ζητούμενο είναι ο εντοπισμός και η αξιολόγηση των μελετών, η επιλογή των κατάλληλων ερωτημάτων και της δομής παρουσίασης αλλά και η τεκμηριωμένη συγγραφή· (γ) κριτικός σχολιασμός εκδομένων πηγών, με ζητούμενη τη διασταύρωση της πληροφορίας με άλλες πηγές και με την κατάλληλη βιβλιογραφία, τη δόμηση και την παρουσίαση του υλικού και (δ) μελέτες με ζητούμενο την ανασύνθεση ή και την πρωτοτυπία, μέσα από τη χρήση ανασκαφικού υλικού, ιστορικών πηγών ή άλλων δεδομένων έρευνας πεδίου (π.χ. συνεντεύξεων). Η κατηγορία αυτή ενέχει όλα τα ζητούμενα των προηγούμενων και ταυτόχρονα απαιτεί πιο εξελιγμένη θεωρητική, μεθοδολογική και ερμηνευτική κατάρτιση αλλά και βελτιωμένες συγγραφικές ικανότητες.

II.

Προεργασία:

Συγκέντρωση και ταξινόμηση των πηγών – αναζήτηση και οργάνωση της βιβλιογραφίας

1. Επιλογή θέματος και ορισμός του κεντρικού και των επιμέρους ερευνητικών ερωτημάτων

Η πρόταση θέματος εργασίας στα μαθήματα του Προγράμματος Προπτυχιακών και Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματός μας, τα οποία εξετάζουν κατά περίπτωση ένα ή περισσότερα ερωτήματα της έρευνας, γίνεται κατά κανόνα από τον/την διδά-

Εικ. 1 Η συλλογή αρχαίων αγγείων του Μουσείου Εκμαγείων του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας προσφέρεται στο πλαίσιο φροντιστηριακών μαθημάτων για την εξάσκηση των φοιτητών στην καταγραφή αρχαίων αντικειμένων και την προσέγγιση ζητημάτων που αφορούν την αρχαία κεραμική

σκοντα/ουσα. Το θέμα της κύριας μεταπτυχιακής εργασίας καθορίζεται σε συνεργασία του/της φοιτητή/τριας με τον/την υπεύθυνο/η καθηγητή/τρια σύμφωνα με όσα προβλέπουν οι Κανονισμοί Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος στα σχετικά άρθρα.

2. Αρχαιακή αναζήτηση, συγκέντρωση και επιτόπια μελέτη του υλικού

Προϋπόθεση για τη συγγραφή κάθε ερευνητικής εργασίας είναι η συστηματική συγκέντρωση, τεκμηρίωση και ταξινόμηση των πηγών. Οι αρχαιογνωστικές, εθνογραφικές και ιστορικές επιστήμες βασίζονται κατά κύριο λόγο στη μελέτη των πηγών, δηλαδή των υλικών καταλοίπων, των γραπτών κειμένων και της προφορικής παράδοσης πολιτισμών της αρχαίας, μεσαιωνικής ή νεότερης εποχής. Για τον λόγο αυτό, ιδιαίτερα σημαντική για την αρχαιολογική, εθνογραφική και ιστορική έρευνα είναι η μεθοδολογική προσέγγιση του πρωτογενούς υλικού.

Ο κάθε επιστημονικός κλάδος έχει αναπτύξει ειδικές μεθόδους αναζήτησης, καταγραφής και τεκμηρίωσης του υλικού. Ο εντοπισμός των πηγών είναι δυνατό να γίνει με ποικίλους τρόπους, με επιτόπια έρευνα ή/και με βιβλιογραφική αποδελτίωση. Ωστόσο, βασική παράμετρος για τη μεθοδολογική προσέγγιση του πρωτογενούς υλικού αποτελεί εν γένει η επιτόπια μελέτη του, είτε πρόκειται για παρατήρηση αρχαιολογικού υλικού είτε πρόκειται για αρχαιακή μελέτη επιγραφικών ή ιστορικών πηγών είτε για τη συλλογή προφορικών μαρτυριών. Η συστηματική καταγραφή του αντίστοιχου υλικού υπηρετεί την τεκμηρίωσή του και επιτρέπει τη σωστή ταξινόμησή του. Οι εργασίες αυτές συνιστούν την αφετηρία κάθε πρωτότυπης αρχαιολογικής ή/και ιστορικής έρευνας. Της καταγραφής έπεται η συνδυαστική μελέτη της βιβλιογραφίας με βάση το ερευνητικό ερώτημα της εργασίας. Εφόσον κατανοηθεί η υπάρ-

Εικ. 2 Άσκηση των φοιτητών στην καταγραφή και σύνταξη εργασιών για τη βυζαντινή κεραμική (2018)

χουσα έρευνα, εντάσσεται το ερευνητικό ερώτημα σε αυτήν, αφού ενδεχομένως τροποποιηθεί, και εξάγονται συμπεράσματα.

III.

Δομή και σύνθεση της εργασίας

1. Ενδεικτική διάρθρωση μιας επιστημονικής εργασίας

Η έκταση των πανεπιστημιακών εργασιών προσδιορίζεται από τον εκάστοτε διδάσκοντα. Για τις διπλωματικές εργασίες και τις διδακτορικές διατριβές υπάρχουν διαφορετικές και συγκεκριμένες προδιαγραφές. Όπως σε κάθε γραπτή εργασία, η δομή και ο τρόπος ανάπτυξης του θέματος χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής. Για μια προπτυχιακή/φροντιστηριακή εργασία μικρής έκτασης ενδείκνυται συνήθως η ακόλουθη δομή: α. προλεγόμενα/εισαγωγή, β. κύριο σώμα της εργασίας οργανωμένο κατά θεματικές ενότητες και υποενότητες, γ. συμπεράσματα / σύνοψη, δ. κατάλογος βιβλιογραφίας και συντομογραφιών, ε. παραρτήματα και πίνακες (πίνακες εικόνων, σχεδίων, χαρτών κ.ά.).

1.1. Εισαγωγή

Στην εισαγωγή διαμορφώνουμε και διατυπώνουμε με σαφήνεια το κύριο και τα επιμέρους ερευνητικά ερωτήματα που αποτελούν το αφετηριακό σημείο για την εκπόνηση της εργασίας μας. Στη συνέχεια επιχειρούμε ανασκόπηση της προγενέστερης συναφούς βιβλιογραφίας και έρευνας για να δείξουμε πώς η δική μας έρευνα συνομιλεί με την προηγούμενη. Επίσης, προσδιορίζουμε με ποιον τρόπο πρόκειται να προσεγγίσουμε τα ερευνητικά ερωτήματα, παρουσιάζουμε δηλαδή τη μέθοδο της εργασίας μας. Κατά τη διάρκεια της συγγραφής η συνεχής μελέτη των πηγών και της δευτερεύουσας βιβλιογραφίας ενδέχεται να μας οδηγήσει να αναστοχαστούμε και

να τροποποιήσουμε τα ερωτήματα και τη μεθοδολογία μας. Γι' αυτό, μολονότι εξ αρχής έχουμε αναλυτικές σημειώσεις σχετικά με την υπάρχουσα βιβλιογραφία, τις πηγές και τη μέθοδό μας, συντάσσουμε την Εισαγωγή αφού ολοκληρώσουμε την ανάπτυξη του θέματος.

1.2. Κύριο σώμα της εργασίας: ενότητες και υποενότητες

Στο κύριο σώμα της εργασίας παρουσιάζουμε τις πηγές μας και αναπτύσσουμε τις θέσεις με πειστική και τεκμηριωμένη επιχειρηματολογία, εφαρμόζοντας τη μέθοδο έρευνας που επιλέξαμε. Αυτονόητο είναι ότι το κείμενό μας δεν συνίσταται σε συρραφή παραθεμάτων από τις πηγές και τη βιβλιογραφία, αλλά αποτελεί ένα νέο αυτοτελές κείμενο, το οποίο αποτυπώνει την προσπάθεια της κριτικής ανασύνθεσης και παρουσίασης αυτών που μελετήσαμε. Για την επίτευξη της σφαιρικής και κριτικής προσέγγισης του θέματος της εργασίας μας, είναι αναγκαίο να προσδιοριστούν στην αρχή με ασφάλεια τα ερευνητικά ερωτήματα.

Κατά την ανάπτυξη της επιχειρηματολογίας μας θα πρέπει να δώσουμε ιδιαίτερη έμφαση στη συνοχή και τη συνεκτικότητα του κειμένου. Αυτό σημαίνει ότι η επιχειρηματολογία μας θα πρέπει να αναπτύσσεται ομαλά μέσα στο κείμενο, όπως το απαιτεί η δομή, με τρόπο επαγωγικό: από παράγραφο σε παράγραφο και από ενότητα σε ενότητα. Παράγραφοι ή/και ενότητες αποτελούν τα μέρη ενός συλλογισμού. Η μετάβαση από το ένα στο άλλο τμήμα του κυρίως θέματος πρέπει να γίνεται λογικά, χωρίς επικαλύψεις ή κενά που δυσχεραίνουν τον αναγνώστη να παρακολουθήσει την παρουσίαση των πληροφοριών και/ή των απόψεών μας. Το τελικό συμπέρασμα πρέπει να προκύπτει αβίαστα από όσα παρατέθηκαν, δηλαδή από τις προκειμένες πληροφορίες του συλλογισμού.

Ένα κείμενο δομείται κατά κανόνα σε μεγαλύτερες ενότητες, στο πλαίσιο των οποίων αναπτύσσονται ανάλογα με επιμέρους ερωτήματα της εργασίας μικρότερες υποενότητες. Την ανάγνωση και την ορθή κατανόηση της εργασίας διευκολύνει επίσης η διαίρεση του κειμένου σε παραγράφους. Η διαίρεση των γραπτών κειμένων σε παραγράφους είναι απαραίτητη, αφού αυτή υπηρετεί και σηματοδοτεί την ολοκλήρωση ενός νοήματος και τη μετάβαση σε μια άλλη μικρή νοηματική ενότητα. Η δομή του κειμένου αποφασίζεται πριν από τη διατύπωση επιμέρους επιχειρημάτων/πληροφοριών.

Για την τεκμηρίωση του κειμένου απαραίτητες είναι οι παραπομπές στις πηγές που χρησιμοποιήθηκαν και τη βιβλιογραφία.

Η παραπομπή σε γραμματειακές πηγές, όπως λ.χ. σε αρχαίους συγγραφείς ελληνικών και λατινικών κειμένων, γίνεται εντός του κειμένου ή σε υποσημείωση, είτε ολογράφως είτε σε συντετμημένη μορφή. Σε κάθε περίπτωση, είναι καλό να γίνεται μνεία των επιλεγμένων συντομογραφιών στην αρχή (ή στο τέλος) της εργασίας (βλ. και παρακάτω § III.1.4).

Στις περιπτώσεις που χρησιμοποιούνται παραθέματα, δηλαδή αυτούσια απο-

σπάσματα από συγγραφικά έργα, αυτά πρέπει να είναι πιστά, δηλαδή να διατηρούν την ορθογραφία και τη στίξη του κειμένου από το οποίο αντλήθηκε η πηγή, και να παρατίθενται εντός εισαγωγικών. Τυχόν ορθογραφικά λάθη ή άλλα σφάλματα δεν διορθώνονται (προαιρετικά επισημαίνονται με την ένδειξη *sic*). Η παράλειψη τμήματος του παραθέματος δηλώνεται με τρεις τελείες μέσα σε παρενθέσεις. Παραθέματα μεγαλύτερα των τριών σειρών παρατίθενται κατά κανόνα σε ιδιαίτερη παράγραφο και με διακριτή μορφή (π.χ. με άλλη γραμματοσειρά ή με πλάγιους χαρακτήρες) και χωρίς εισαγωγικά.

Οι παραπομπές στη βιβλιογραφία γίνονται είτε εντός του κειμένου, δηλαδή σε *συντομογραφία* μέσα σε παρένθεση (in-text citations ή parenthetical citations), είτε σε υποσημειώσεις στο κάτω μέρος της σελίδας ή στο τέλος της ενότητας ή ενός κεφαλαίου. Για καθιερωμένες συντομογραφίες και μεθόδους βιβλιογραφικών παραπομπών βλ. παρακάτω § III.1.4.

1.3. Συμπεράσματα και σύνοψη

Στο τελευταίο μέρος της εργασίας παρουσιάζουμε ή ανακεφαλαιώνουμε τα συμπεράσματα στα οποία καταλήξαμε. Σε αυτό το τμήμα της εργασίας αποφεύγουμε να εισάγουμε νέες πτυχές του θέματος. Τονίζουμε τη συμβολή της ερευνητικής μας προσπάθειας, και - αν συντρέχει λόγος- μπορούμε να υποστηρίξουμε την ανάγκη για περαιτέρω μελέτη ή συνέχιση της έρευνας στο συγκεκριμένο ερευνητικό πεδίο.

1.4. Κατάλογος βιβλιογραφίας

Ο κατάλογος των πηγών και της βιβλιογραφίας μιας εργασίας παρατίθεται συνήθως στο τέλος (ή στην αρχή) της εργασίας, όπου αναλύονται οι συντομογραφίες. Τον κατάλογο απαρτίζει το σύνολο των μελετών, βιβλίων, άρθρων κ.λπ., που έχουν αξιοποιηθεί.

Τα βασικά στοιχεία που καταγράφουμε στη βιβλιογραφία είναι:

- ονοματεπώνυμο συγγραφέα
- τίτλος του βιβλίου
- τόπος έκδοσης
- εκδότης
- χρονολογία έκδοσης

Η βιβλιογραφία που έχει χρησιμοποιηθεί για τη συγγραφή μιας εργασίας παρατίθεται κατά κανόνα σε κατάλογο κατά συγγραφέα/ συγγραφείς με αλφαβητική σειρά. Η κατάταξη γίνεται κατά κανόνα με βάση το λατινικό αλφάβητο και βάσει του επωνύμου του συγγραφέα. Επομένως, π.χ. το Χ κατατάσσεται στο Ch· το Θ στο Th· το Φ στο Ph· το Ευστάθιος στο Eu κτλ. Στον πίνακα της επόμενης σελίδας δίνονται οι αντιστοιχίες μεταξύ των γραμμάτων του ελληνικού και αυτών του λατινικού αλφάβητου.

Ελληνικό αλφάβητο	Λατινικό αλφάβητο
α	A
β	V
γ	G
δ	D
ε	E
ζ	Z
η	E
θ	Th
ι	I
κ	K
λ	L
μ	M
ν	N
ξ	X
ο	O
π	P
ρ	R ή Rh
σ	S
τ	T
υ	Y
φ	Ph
χ	Ch
ψ	Ps
ω	O

1.4.1. Συντομογραφίες

Για λεξικά, συντάγματα πηγών και μεγάλες συλλογικές εργασίες, όπως και για επιστημονικές περιοδικές εκδόσεις και σειρές, έχουν καθιερωθεί συγκεκριμένες συντομογραφίες, λ.χ.: *Inscriptiones Graecae* (IG), *Patrologia Graeca* (PG) κ.ά. Ενδεικτικά, αναλύονται παρακάτω ορισμένες από τις συχνότερες συντομογραφίες:

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ

ΑΑΑ	Αρχαιολογικά Ανάλεκτα εξ Αθηνών
ΑΔ	Αρχαιολογικόν Δελτίον
ΑΕ	Αρχαιολογική Έφημερίς
ΑΕΜ	Αρχεῖον Ευβοϊκῶν Μελετῶν
ΑΕΜΘ	Το Αρχαιολογικό Έργο στη Μακεδονία και τη Θράκη
ΑΒΜΕ	Αρχεῖον των Βυζαντινῶν Μνημείων της Ελλάδος
ΔΙΕΕΕ	Δελτίον της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος
ΕΕΠΣΑΠΘ	Επιστημονική Έπετηρίς της Πολυτεχνικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
ΕΕΦΣΑΠΘ	Επιστημονική Έπετηρίς της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
Έργον	Το έργον της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας
ΗπειρΧρον	Ηπειρωτικά Χρονικά
ΘεσσΗμ	Θεσσαλικό Ημερολόγιο
ΙΕΕ	Ιστορία του Ελληνικού Έθνους
ΚρητΧρον	Κρητικά Χρονικά
ΛακΣπουδ	Λακωνικά Σπουδαί
ΠΑΑ	Πρακτικά της Ακαδημίας Αθηνών
ΠΑΕ	Πρακτικά της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΟΙ ΤΙΤΛΟΙ

ΑΑ	Archäologischer Anzeiger
ΑJA	American Journal of Archaeology
ΑM	Athenische Mitteilungen
AnatSt	Anatolian Studies
ANSMN	American Numismatic Society. Museum Notes
ArchCl	Archeologia Classica
ArtB	Art Bulletin
ASAtene	Annuario della Scuola archeologica di Atene
BCH	Bulletin de Correspondance Hellénique
BMMA	Bulletin of the Metropolitan Museum of Art
BSA	The Annual of the British School at Athens
BZ	Byzantinische Zeitschrift
DOP	Dumbarton Oaks Papers
DOS	Dumbarton Oaks Studies
DOT	Dumbarton Oaks Texts
IG	Inscriptiones Graecae
IstMitt	Istanbuler Mitteilungen

Jdl	Jahrbuch des Deutschen Archäologischen Instituts
JHS	Journal of Hellenic Studies
LIMC	Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae
RA	Revue archéologique
RE	Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft
REA	Revue des Études Anciennes
REG	Revue des Études Grecques
TM	Travaux et Memoires

Για αναλυτικούς πίνακες συντομογραφημένων εκδόσεων βλ. κυρίως:

Wellington, J. S. 2003. *Dictionary of Bibliographic Abbreviations Found in the Scholarship of Classical Studies and Related Disciplines*. Rev. and expanded ed. Westport, Conn: Praeger.

Για τις συντομογραφίες του *L'Année Philologique*, βλ:

http://www.library.uq.edu.au/ssah/infoskills/classics/aph_abbreviations_2001.txt

Για τις συντομογραφίες του *Oxford Classical Dictionary (3rd edition)* βλ.:

<http://www.library.uq.edu.au/coursebank/get.php?id=34067027281301.pdf>

1.4.2. Διεθνή συστήματα βιβλιογραφικών παραπομπών

Τα συστήματα βιβλιογραφικών παραπομπών και του ανάλογου βιβλιογραφικού καταλόγου ποικίλουν. Τις τελευταίες δεκαετίες έχουν καθιερωθεί συγκεκριμένες συμβάσεις στο πλαίσιο διαφορετικών συστημάτων για την παράθεση της βιβλιογραφίας. Αν και παρέχουν τις ίδιες βασικές πληροφορίες (ονοματεπώνυμο συγγραφέα, τίτλο άρθρου/βιβλίου, χρονολογία έκδοσης, εκδοτικό οίκο, περιοδικό/συλλογικός τόμος, κ.λπ.), διαφέρουν σε ό,τι αφορά τον τρόπο και τις συμβάσεις σύμφωνα με τις οποίες παρουσιάζονται οι σχετικές πληροφορίες.

Σήμερα τα πιο δημοφιλή συστήματα παραπομπών στις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες είναι το APA Style (American Psychological Association), το Harvard Style, το Chicago Manual of style και το MLA Style (Modern Language Association). Σε κάθε περίπτωση σημαντικό είναι να χρησιμοποιείται σε ολόκληρη την εργασία με συνέπεια το σύστημα παραπομπής και η μορφή του βιβλιογραφικού καταλόγου που ζητείται από τον διδάσκοντα/την διδάσκουσα.

Παρακάτω δίνονται ενδεικτικά ορισμένα παραδείγματα βιβλιογραφικών παραπομπών σύμφωνα με τα συστήματα **Harvard** και **Chicago**.

i. Παραπομπές σύμφωνα με το σύστημα Harvard

Για έναν συγγραφέα:

Καραγιαννόπουλος, Ι. 1985. *Το Βυζαντινό κράτος*. Αθήνα: Ερμής.

Παναγόπουλος, Α. Χ. 1995. *Αριστοτέλης και Κρήτη*. 3η έκδοση. Αθήνα: Αίολος.

Price, M. J. 1991. *Coinage in the Name of Alexander the Great and Philip Arrhidaeus: A British Museum Catalogue*. London/Zurich: The British Museum Press/Swiss Numismatic Society.

Για δύο ή περισσότερους συγγραφείς:

Austin, M. M. και Vidal-Naquet, P. 1977. *Economic and Social History of Ancient Greece. An Introduction*. London: Batsford.

Για βιβλία σε μετάφραση:

Bruit Zaidman, L. και Schmitt Pantel, P. 2004. *Η θρησκεία στις ελληνικές πόλεις της κλασικής εποχής*. Μτφρ. Κ. Μπούρας. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Για κεφάλαιο ή ενότητα βιβλίου:

He, X. 1997. «The market economy and ethnic relations in China», στο A. Ikeo (επιμ.). *Economic development in twentieth century East Asia: the international context*. London: Routledge. 190-205.

Önge, M. 2007. «Caravanserais as Symbols of Power in Seljuk Anatolia». Στο J. Osmond και A. Cimdîna (επιμ.). *Power and Culture: Identity, Ideology, Representation*. Pisa: Pisa University Press. 49-69.

Για άρθρο σε περιοδικό:

Touratsoglou, Y. 2006. «Les Galates sous les pentes de l'Olympe: le trésor IV de Neos Panteleimon, lieu-dit Krania, 2000». *BCH* 162. 99-116.

Dakoronia, F. και Gouнарopoulos, L. 1992. «Artemiskult auf einem neuen Weihrelief aus Archinos bei Lamia». *Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts, Athenische Abteilung* 107. 217-227.

Για ηλεκτρονική δημοσίευση:

Duploury, A. 2008. «Βραγχίδα». Στο *Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού, Μ. Ασία*. Ημερομηνία πρόσβασης: 12/06/2008. <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=7464>.

ii. Παραπομπές σύμφωνα με το σύστημα Chicago Style

Για έναν συγγραφέα:

Pollan, Michael. *The Omnivore's Dilemma: A Natural History of Four Meals*. New York: Penguin, 2006.

Για δύο ή περισσότερους συγγραφείς:

Ward, Geoffrey C., and Ken Burns. *The War: An Intimate History, 1941–1945*. New York: Knopf, 2007.

Για αναφορά του επιμελητή, μεταφραστή ή εκδότη αντί του συγγραφέα:

Lattimore, Richmond, trans. *The Iliad of Homer*. Chicago: University of Chicago Press, 1951.

Για κεφάλαιο ή ενότητα βιβλίου:

Kelly, John D. "Seeing Red: Mao Fetishism, Pax Americana, and the Moral Economy of War." In *Anthropology and Global Counterinsurgency*, edited by John D. Kelly, Beatrice Jauregui, Sean T. Mitchell, and Jeremy Walton, 67–83. Chicago: University of Chicago Press, 2010.

Για άρθρο σε περιοδικό:

Weinstein, Joshua I. "The Market in Plato's *Republic*." *Classical Philology* 104 (2009): 439–58.

Για ηλεκτρονική δημοσίευση:

Kossinets, Gueorgi, and Duncan J. Watts. "Origins of Homophily in an Evolving Social Network." *American Journal of Sociology* 115 (2009): 405–50. Accessed February 28, 2010. doi:10.1086/599247.

➤ Τη σχετική δικτυογραφία για τα δύο παραπάνω αλλά και τα υπόλοιπα συστήματα βιβλιογραφικών παραπομπών, βλ.:

<https://elearning.auth.gr/pluginfile.php/577084/mod>

Για το σύστημα APA:

<https://apastyle.apa.org/about-apa-style>

https://www.lib.auth.gr/sites/default/files/docs_files/APA_Guide.pdf

Για το σύστημα Harvard:

<https://www.librarydevelopment.group.shef.ac.uk/referencing/harvard.html>

<https://intranet.birmingham.ac.uk/as/libraryservices/library/referencing/icite/harvard/referencelist.aspx>

<https://www.ucl.ac.uk/child-health/support-services/library/library-support-students/guide-harvard-citation-style>

Για το σύστημα Chicago:

http://www.chicagomanualofstyle.org/tools_citationguide.html

<https://docplayer.gr/46335381-Maria-k-vergeti-odigies-syntaxis-vivliografias-symfona-me-to-chicago-style-notes-and-bibliography-yposimeioseis-kai-vivliografia.html>

Για το σύστημα MLA:

<https://www.utoledo.edu/library/help/guides/docs/MLAstyle.pdf>

www.library.cornell.edu/resrch/citmanage/mla

https://www.library.cornell.edu/sites/default/files/mla_style_revised.pdf

<https://libguides.cut.ac.cy/citing/MLA>

- Για τίτλους που διατίθενται στις βιβλιοθήκες του Α.Π.Θ. οι ακριβείς παραπομπές σύμφωνα με τα παραπάνω συστήματα δίνονται στην ιστοσελίδα της Κεντρικής Βιβλιοθήκης του Ιδρύματος (μέσω της επιλογής: “Εμφάνιση Παραπομπής” κατά την παρουσίαση κάθε τίτλου), <http://search.lib.auth.gr>.
- Παράλληλα με τα παραπάνω σύστημα βιβλιογραφικών αναφορών ακολουθούνται στο πλαίσιο συγκεκριμένων γνωστικών πεδίων και άλλα συστήματα, όπως λ.χ. το σύστημα του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου (DAI), κυρίως για το πεδίο της κλασικής αρχαιολογίας, βλ. σχετικά Archäologischer Anzeiger 1997, 611 κ.ε., και: <http://www.dainst.de/de/richtlinien.html>.

iii. Παραπομπές σε αρχειακό υλικό

Αρχειακά τεκμήρια: Η παραπομπή σε έγγραφο (είτε λυτό είτε δεμένο) πρέπει να αναφέρει αποστολέα και παραλήπτη, ημερομηνία, αρχείο (πηγή προέλευσης), αρχειακή σειρά, φάκελο και, ενδεχομένως, αριθμό εγγράφου. Π.χ.

TNA/FO 371/95664, Eden προς Strang, Λονδίνο, 26 Νοεμβρίου 1951.

IAM/ΓΔΜ, φακ. 103, Πέτσος προς Νομάρχη Πέλλας, Έδεσσα, 13 Οκτωβρίου 1918, αρ. πρωτ. 1661.

SP 97/44, Murray προς Shelburne, Κωνσταντινούπολη, 15 Σεπτεμβρίου 1768, κ.ε. 81r-82r.

Ο αριθμός πρωτοκόλλου δεν είναι απαραίτητος, αν τα έγγραφα είναι αριθμημένα κατά φύλλο. Ο βαθμός διαβάθμισης του εγγράφου δεν είναι απαραίτητος, εκτός κι αν υπάρχει διαφορετικό πρωτόκολλο (αρ. εμπ. πρωτ. 2345). Ως αποστολέας και παραλήπτης αναγράφονται πάντοτε τα φυσικά πρόσωπα που υπογράφουν (κι όχι Προξενείο Θεσσαλονίκης προς Πρεσβεία Κωνσταντινουπόλεως) εκτός κι αν δεν αναφέρονται τέτοια στην επιστολή ή το τηλεγράφημα.

Οι ονομασίες των αρχείων και οι αντίστοιχες βραχυγραφίες διευκρινίζονται είτε στην πρώτη παραπομπή είτε στη βιβλιογραφία είτε, προκειμένου περί εκτενών μελετών, στον κατάλογο των βραχυγραφιών. Για τις ονομασίες των αρχείων υπάρχουν διεθνώς καθιερωμένες βραχυγραφίες. Το ίδιο ισχύει και για τα ελληνικά αρχεία, δημόσια και ιδιωτικά.

iv. Παραπομπές σε εφημερίδες

Π.Χ.: Μακεδονία, 15 Ιανουαρίου 1950, Μακεδονία, 4-6 Ιουνίου 1950.

Με τον παραπάνω τρόπο παραπέμπονται οι γενικές θέσεις μιας εφημερίδας όπως εκφράζονται με τα πρωτοσέλιδα άρθρα/τίτλους τους. Οι συγκεκριμένοι τίτλοι άρθρων εφημερίδων δεν χρειάζονται να αναφέρονται στις σημειώσεις εκτός κι αν είναι άρθρα επώνυμα ή/και συντρέχουν ιδιαίτεροι λόγοι. Οι αριθμοί σελίδων αναφέρονται εφόσον πρόκειται για τις πολυσέλιδες εφημερίδες των τελευταίων δεκαετιών.

1.4.3. Οργάνωση του βιβλιογραφικού καταλόγου

Σε μεγαλύτερες εργασίες, ο βιβλιογραφικός κατάλογος (Βιβλιογραφία) είναι δυνατό να οργανωθεί σε επιμέρους ενότητες με βάση τα ακόλουθα κριτήρια: τη μορφή

(ενδεικτική ή αναλυτική βιβλιογραφία), το περιεχόμενο (γενική βιβλιογραφία ή ειδική), την έκταση (εξαντλητική ή κατ' επιλογή) και τον χρόνο κάλυψης (τρέχουσα βιβλιογραφία ή αναδρομική βιβλιογραφία), τα είδη των τεκμηρίων (αρχαιακές πηγές, εκδομένες πηγές, βοηθήματα, εφημερίδες).

1.5. Παραρτήματα (πίνακες, χάρτες, σχέδια και εικόνες)

Η τεκμηρίωση των κειμένων σε εργασίες με θέμα ιστορικό και αρχαιολογικό συνοδεύεται συνήθως από παράθεση εποπτικού υλικού, δηλαδή εικόνων, χαρτών, σχεδίων κτλ. Οι φωτογραφίες ή τα σχέδια που συνοδεύουν τα κείμενα παρατίθενται σε κατάλογο στο τέλος της εργασίας. Σε περίπτωση που ζητηθεί και η ψηφιακή μορφή τους, οι εικόνες υποβάλλονται σε ψηφιακή μορφή σε αρχεία .tif – κατά προτίμηση – ή .png και .jpg. Η προτεινόμενη ανάλυση είναι τουλάχιστον 300 dpi (για τις φωτογραφίες) ή 600 dpi (ειδικά για τα σχέδια).

2. Γλώσσα και ύφος μιας επιστημονικής εργασίας

2.1. Χαρακτηριστικά του επιστημονικού λόγου

Η γλώσσα και το ύφος του κειμένου μιας ακαδημαϊκής εργασίας διαφοροποιούνται κατά κανόνα από τον καθημερινό, προφορικό μας λόγο. Χαρακτηριστικά του επιστημονικού λόγου και της ακαδημαϊκής γραφής αποτελούν η λιτότητα, η σαφήνεια και η ακρίβεια. Για χάρη της ακρίβειας του κειμένου του ο συγγραφέας μιας επιστημονικής/ακαδημαϊκής εργασίας οφείλει να επιλέγει προσεκτικά τις λέξεις που χρησιμοποιεί και να διατυπώνει τις απόψεις του με απλότητα και ενάργεια. Ιδιαίτερης σημασίας στην ανάπτυξη της επιχειρηματολογίας είναι η ορθή χρήση των επιστημονικών εννοιών και της ειδικής προς το θέμα της εργασίας ορολογίας. Η προσεκτική γλωσσική επιμέλεια μετά την ολοκλήρωση του κειμένου αποτελεί απαραίτητο στάδιο πριν την τελική παράδοση της εργασίας. Για απορίες σχετικές με γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα, μπορείτε να ανατρέξετε σε μια έγκυρη γραμματική της νέας ελληνικής γλώσσας. Ενδεικτικά, δίνεται ο εξής σύνδεσμος:

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-A112/621/4004,17964/>

2.2. Το ζήτημα της λογοκλοπής

Ειδική προσοχή απαιτεί το ζήτημα της λογοκλοπής. Λογοκλοπή αποτελεί η ιδιοποίηση φράσεων, ιδεών ή απόψεων άλλων συγγραφέων χωρίς την αντίστοιχη παραπομπή. Υπάρχουν διάφορες μορφές λογοκλοπής:

Η κατά λέξη αντιγραφή μεγάλου τμήματος ή ακόμη και ολόκληρου του πνευματικού έργου, όπως και η κατά λέξη μετάφραση κειμένου από άλλη γλώσσα, και η παρουσίασή του ως πόνημα του/της συγγραφέα.

Η αντιγραφή ή ακόμη και η παράφραση ιδέας χωρίς αναφορά στην πηγή από την οποία αντλήθηκε.

Η αυτολογοκλοπή, δηλαδή η ανακύκλωση-ανασύνθεση παλαιών έργων του/της συγγραφέα και η παρουσίασή τους ως νέα αυτοτελή εργασία.

(Πηγή: <https://www.lib.auth.gr/el/πνευματικά-δικαιώματα-λογοκλοπή>)

Η αναφορά των πηγών αποκλειστικά στη βιβλιογραφία και η αποφυγή χρησιμοποίησής τους στο κείμενο αποτελεί επίσης σοβαρό παράπτωμα σύμφωνα με την ακαδημαϊκή δεοντολογία.

Η **κάθε μορφής λογοκλοπή** θεωρείται σύμφωνα με τον Κανονισμό Μεταπτυχιακών Σπουδών ΑΠΘ (άρθρο 12) και τον Κώδικα Δεοντολογίας (άρθρο 3) που εξέδωσε η Επιτροπή Ερευνών ΑΠΘ **σοβαρό ακαδημαϊκό παράπτωμα**. Συγκεκριμένα, ο **Κανονισμός Προπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας (άρθρο 5.6.7)** προβλέπει σχετικά ότι «με μηδενισμό αξιολογείται εργασία Φροντιστηρίου ή άλλου μαθήματος, στην οποία διαπιστώνεται το φαινόμενο της λογοκλοπής».

Για σχετική δικτυογραφία βλ. εδώ παρακάτω, **Παράρτημα 3**.

3. Ειδικές οδηγίες για τη γλωσσική επιμέλεια των κειμένων

Η προσεκτική γλωσσική επιμέλεια μετά την ολοκλήρωση του κειμένου αποτελεί απαραίτητο στάδιο πριν την τελική παράδοση της εργασίας. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δίνεται για την αποφυγή γραμματικών και συντακτικών λαθών. Ορισμένες ειδικότερες οδηγίες για τη φιλολογική επιμέλεια των κειμένων δίνονται παρακάτω:

- **Επίθετα:** Γράφονται πάντοτε με πεζό (π.χ. αμερικανικός, σοσιαλιστικός)
- **Εθνικά ονόματα:** Γράφονται με κεφαλαίο, εκτός και αν προσδιορίζουν κύριο όνομα (π.χ. οι Αμερικανοί – αλλά: ο αμερικανός πρεσβευτής).
- **Κύρια ονόματα:** Διατηρείται η γραφή με λατινικούς χαρακτήρες (π.χ. Francis Walsingham), ενώ όσα προέρχονται από χώρες όπου δεν χρησιμοποιείται το λατινικό αλφάβητο γράφονται με ελληνικούς χαρακτήρες (π.χ. Στάλιν, Μάο Τσε Τουνγκ, Χαϊλέ Σελασιέ). Με ελληνικούς χαρακτήρες γράφονται επίσης τα ονόματα βασιλιάδων (π.χ. Γεώργιος Ε΄, Λεοπόλδος) και όσα άλλα έχουν παγιωμένη μορφή στην ελληνική γλώσσα, π.χ. Βολτέρος, Τσώρτσιλ.
- Τα κύρια πρόσωπα γράφονται με το ονοματεπώνυμό τους πλήρες όπου αναφέρονται για πρώτη φορά. Στη συνέχεια, γράφεται μόνο το επώνυμο, χωρίς το όνομα ή το αρχικό του ονόματος (π.χ. Ελευθέριος Βενιζέλος και, εν συνεχεία, Βενιζέλος, αλλά ΟΧΙ Ε. Βενιζέλος)
- **Τίτλοι-αξιώματα:** Γράφονται με πεζό (π.χ. βασιλιάς, πρωθυπουργός, υπουργός Εξωτερικών, στρατηγός). Με κεφαλαίο γράφονται οι κρατικοί φορείς (π.χ. Υπουργείο Εξωτερικών, αλλά: η κυβέρνηση).
- **Τοπωνύμια:** Γράφονται στα ελληνικά.
- **Συμφωνία και συνέπεια χρόνων και προσοχή στην εναλλαγή ιστορικού ενεστώτα με ιστορικούς χρόνους (αόριστο, υπερσυντέλικο).** Προτιμότερη η συνεπής χρήση μόνον ιστορικών χρόνων.
- **Ημερομηνίες:** Ο μήνας εντός του κειμένου γράφεται ολογράφως (π.χ. 28 Οκτωβρίου 1940, ΟΧΙ: 28.10.1940, 28/10/1940, 28-10-1940)
- **Παραπομπή υποσημείωσης:** αριθμός, ανωφερής εκθέτης, και ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ το σημείο στίξης (π.χ. του κειμένου.1 – και ΟΧΙ: του κειμένου1.)

IV.

Οδηγίες για την προφορική παρουσίαση μιας ακαδημαϊκής εργασίας

Μια προφορική παρουσίαση, συνήθως με power-point, είναι δυνατό να πραγματοποιείται:

- στο πλαίσιο ενός μαθήματος
- για την υποστήριξη μιας διπλωματικής ή μεταπτυχιακής εργασίας ή μιας διδακτορικής διατριβής
- σε επιστημονικό συνέδριο, ημερίδα κ.ά.

Σε κάθε περίπτωση, ο χρόνος είναι περιορισμένος και συγκεκριμένος (συνήθως από 10 έως 20 λεπτά). Θα πρέπει, επομένως, να δομηθεί η παρουσίαση με τέτοιο τρόπο, ώστε να γίνει σαφής ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας της εργασίας μέσω της επιλογής των πιο καθοριστικών και κομβικών της σημείων.

Ενδεικτικά, η δομή της παρουσίασης μπορεί να έχει τα ακόλουθα στάδια:

1. Τίτλος – Περιεχόμενα
2. Εισαγωγή
3. Ανάπτυξη του θέματος:
 - Η ιστορία της έρευνας
 - Σημεία σταθμοί της έρευνας
 - Νέα δεδομένα/προτάσεις της έρευνας
4. Συμπεράσματα - σύνοψη
5. Βιβλιογραφία

Τηρούνται όλες οι επιστημονικές μέθοδοι και προϋποθέσεις που ισχύουν και για τις γραπτές εργασίες, όπως:

- Έρευνα πηγών
- Αντικειμενικότητα
- Δομή

Είναι χρήσιμο να αναφέρεται στην εισαγωγή τι θα ακολουθήσει, να επαναλαμβάνονται κατά τη διάρκεια της παρουσίασης τα κρίσιμα σημεία και να υπάρξει στο τέλος μια σύντομη ανασκόπηση του περιεχομένου.

Η προετοιμασία της παρουσίασης ενδείκνυται να περιλαμβάνει και τη δοκιμή, ώστε να εξασφαλιστεί η τήρηση του χρονοδιαγράμματος και η σαφήνεια του περιεχομένου. Η ταχύτητα της ομιλίας πρέπει να εξυπηρετεί τη δυνατότητα παρακολούθησης.

Να αποφεύγεται η ανάγνωση της παρουσίασης. Το εποπτικό, υποστηρικτικό υλικό (διαφάνειες) να αποτελεί σημείο αναφοράς του ελεύθερου, προφορικού λόγου και να διευκολύνει την παρουσίαση και την παρακολούθησή της.

Στην περίπτωση χρήσης **Power Point**:

- Η πρώτη διαφάνεια αναφέρει τον τίτλο της παρουσίασης και τα στοιχεία του ομιλητή.
- Η βιβλιογραφία παρουσιάζεται είτε στη δεύτερη διαφάνεια, αν συνδέεται με την ιστορία της έρευνας, είτε στην προτελευταία διαφάνεια, σύμφωνα πάντα με τις οδηγίες του/της διδάσκοντα/ουσας ή επιβλέποντα/ουσας.
- Η τελευταία διαφάνεια μπορεί να έχει μια εικόνα που συνδέεται με το θέμα ή κάποιο σχετικό μήνυμα.
- Οι εικόνες, οι πίνακες και τα γραφήματα που χρησιμοποιούνται θα πρέπει να διαθέτουν υπομνηματισμό των διαφανειών (λεζάντες), οι οποίες να είναι εύκολα κατανητές. Κατά την εισαγωγή των εικόνων στο Power point ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δίνεται ώστε να μην προκύψουν παραμορφώσεις των εικονιζόμενων αντικειμένων/ προσώπων.
- Χρησιμοποιούνται λέξεις – κλειδιά ή προτάσεις με λίγες λέξεις (ενδείκνυται έως έξι λέξεις ή/και έως έξι γραμμές).
- Να παρουσιάζονται ευδιάκριτα, με κουκκίδες ή με αρίθμηση
- Οι διαφάνειες δεν θα πρέπει να περιέχουν μεγάλα κείμενα, που θα ωθήσουν το ακροατήριο στην ανάγνωσή τους, διότι στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος θα πρέπει να είναι ο ομιλητής.

Κατά τη σύνταξη του power point, ενδείκνυται:

- Κάθε διαφάνεια να πραγματεύεται ένα θέμα και όχι πολλά διαφορετικά.
- Να χρησιμοποιείται ένα μόνο πρότυπο σχεδιασμού και φόντου, ώστε η παρουσίαση να μην κουράζει και μπερδεύει οπτικά το ακροατήριο,
- Ο προσανατολισμός να είναι οριζόντιος,
- Να δίνεται προσοχή στις εντάσεις και τους συνδυασμούς των χρωμάτων.
- Να χρησιμοποιείται μία μόνο γραμματοσειρά, ενδεχομένως και μια δεύτερη για την περίπτωση που μια διαφοροποίηση ή έμφαση είναι σκόπιμη για την καλύτερη κατανόηση της παρουσίασης. Η γραμματοσειρά να είναι εύκολα αναγνώσιμη (π.χ. Roman, Arial). Οι τίτλοι των διαφανειών μπορούν να γράφονται με έντονη γραφή.
- Το μέγεθος των γραμμάτων να μην είναι μικρότερο των 18, καλύτερα 22 – 24 στ., με μεγαλύτερο μέγεθος για τους τίτλους.
- Να αποφεύγεται η χρήση κεφαλαίων γραμμάτων.
- Να ελέγχεται σχολαστικά το συντακτικό και η γραμματική των κειμένων.

Κατά την παρουσίαση, ενδείκνυται:

- Η οπτική επαφή με το ακροατήριο να παραμένει άμεση.
- Να καταβάλλεται προσπάθεια για ζωηρό και ενδιαφέροντα τρόπο παρουσίασης.
- Να λέγεται το χρονοδιάγραμμα και, στην περίπτωση υπέρβασης, η παρουσίαση να προσαρμόζεται ανάλογα, ώστε ο συνολικός χρόνος να τηρηθεί.

- Καλλολογικά στοιχεία και συναισθηματικές παρατηρήσεις να αποφεύγονται και να τηρούνται τα χαρακτηριστικά του ακαδημαϊκού λόγου.
- Ερωτήσεις ή στοιχεία κριτικής κατά τη συζήτηση να αντιμετωπίζονται ψύχραιμα, ευγενικά και με αυτοπεποίθηση. Οι παρατηρήσεις να καταγράφονται, ώστε να αξιοποιηθούν για τυχόν διορθώσεις της εργασίας.

➤ *Ενδεικτική (ελληνόγλωσση) σχετική βιβλιογραφία/δικτυογραφία:*

Δημήτρης Θ. Ζάχος, *Η Ακαδημαϊκή Παιδαγωγική Εργασία*, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Παιδαγωγική Σχολή Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, Ιούλιος 2017 users.auth.gr › dimzachos

Γαϊτάνος, Γ. *Τρόπος παρουσίασης εργασίας, Μεθοδολογία έρευνας και συγγραφής επιστημονικής μελέτης*, Μάθημα 10ο,

<https://www.slideshare.net/GeorgiosGaitanos1/10-70315839>

Λαγουμιντζής, Γ. *Δημοσιοποίηση μελετών – ερευνών*, στο:

<https://docplayer.gr/7277627-Dimosiopoisi-meleton-ereynon-dr-georgios-lagoymintzis.html>

V.

Μορφοποίηση του κειμένου

Η έκταση και η μορφή του τελικού κειμένου, δηλαδή η παρουσίαση των βασικών πληροφοριών του εξωφύλλου, η γραμματοσειρά, το μέγεθος των γραμμάτων, το διάστημα των παραγράφων και άλλα χαρακτηριστικά μορφοποίησης του κειμένου ή των συνοδευτικών παραρτημάτων και εικόνων ορίζονται συνήθως από τον/την εκάστοτε διδάσκοντα/ουσα (και σε περίπτωση δημοσίευσης μίας εργασίας, από τον εκάστοτε επιμελητή της έκδοσης).

Συνήθως η έκταση του κειμένου μιας ακαδημαϊκής εργασίας δεν ξεπερνά τις 5.000 λέξεις (στις οποίες δεν υπολογίζονται το εξώφυλλο και η βιβλιογραφία).

Κατά κανόνα τα κείμενα κατατίθενται τόσο σε ψηφιακή (σε αρχείο Word: .doc .docx, .odt) όσο και έντυπη μορφή.

Γενικά, για μία ακαδημαϊκή εργασία προτιμώνται τα παρακάτω χαρακτηριστικά μορφοποίησης:

ΣΕΛΙΔΑ: Μέγεθος Α4.

ΚΕΙΜΕΝΟ: Περιθώρια πάνω (2,5 εκ.), κάτω (2,5 εκ.), κατά μήκος του κειμένου, το οποίο ευθυγραμμίζεται δεξιά (3,0 εκ.) και αριστερά (3,0 εκ.).

Γραμματοσειρά: Times New Roman, μέγεθος 12 για τα κείμενα και 10 για τις υποσημειώσεις.

Παράγραφος: Ενάμισι διάστημα ανάμεσα στις γραμμές.

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: Σε ξεχωριστή σελίδα, που θα λειτουργεί ως εξώφυλλο, αναγράφονται τα ακόλουθα στοιχεία:

ΟΝΟΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ/ΟΝΟΜΑ ΚΑΘΗΓΗΤΗ
 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΟΙΤΗΤΗ (Όνοματεπώνυμο, ΑΜ, εξάμηνο)
 ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
 ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

Επιπλέον γενικές οδηγίες για τη μορφοποίηση ακαδημαϊκών εργασιών παρέχονται στον ΟΔΗΓΟ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ του Α.Π.Θ., έκδοση 2016, σελ. 20, <https://www.lib.auth.gr/el/calculator>.

VI. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

1. Ενδεικτική (ελληνόγλωσση) βιβλιογραφία για τη σύνταξη ακαδημαϊκών εργασιών

Bell, J. 2007. *Πώς να συντάξετε μία επιστημονική εργασία: Οδηγός ερευνητικής μεθοδολογίας*. Μτφρ. Πανάγου Ελεάννα. Αθήνα: Μεταίχιμο.

Eco, U. 1994. *Πώς γίνεται μια διπλωματική εργασία*. Μτφρ. Κονδύλη Μαριάννα. Αθήνα: Νήσος [επανεκδοση 2001, Αθήνα: Πολιτεία.].

Ζήσης, Θ. 1992. *Επιστημονική τεχνογραφία. Πώς γράφεται μία επιστημονική εργασία*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.

Θεοφιλίδης, Χ. 1999. *Η συγγραφή επιστημονικής εργασίας. Από τη θεωρία στην πράξη*. Αθήνα: Τυπωθήτω [επανεκδοση Δαρδανός 1995, επανεκδοση 2005].

Κυρίδης, Α. και Χρονοπούλου, Α. 2008. *Περί επιστημονικής δεοντολογίας και πρακτικής*. Αθήνα: Gutenberg.

Μαρίνος, Μ. Θ. Δ. 2009. *Πώς γράφεται μια φοιτητική και μεταπτυχιακή εργασία, Ένας μικρός οδηγός συγγραφής για φοιτητές νομικής*. Αθήνα: Δίκαιο και Οικονομία - Π. Ν. Σάκκουλας.

Μπέλας, Θ. 1998. *Δομή και συγγραφή της επιστημονικής εργασίας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Παππάς, Θ. Γ. 2002. *Η μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας στις ανθρωπιστικές επιστήμες*. Αθήνα: Καρδαμίτσα.

Πίκουλας, Γ. Α. 2006. *Εισαγωγή στην αρχαία ελληνική ιστορία και αρχαιογνωσία*. Αθήνα: Καρδαμίτσα.

Πολίτης, Α. 2008. *Υποσημειώσεις και Παραπομπές*. 4η έκδοση. Ηράκλειο: ΠΕΚ.

2. Ενδεικτική δικτυογραφία για τη σύνταξη ακαδημαϊκών εργασιών

- Οδηγός Σύνταξης Εργασίας, ΑΠΘ, Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης: https://www.lib.auth.gr/sites/default/files/docs_files/Calculator.pdf
- Εννιά μαθήματα για να βελτιώσουν οι φοιτητές τις δεξιότητες συγγραφής εργασιών:

https://www.lib.auth.gr/sites/default/files/docs_files/Turnitin_Nine_Lesson_Plan_Ideas.pdf

- Οδηγός συγγραφής επιστημονικών εργασιών, Τμήμα Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ: www.jour.auth.gr
- Λιανός, Ν., Οδηγός Σύνταξης θεωρητικών εργασιών μαθήματος: http://morfologia.arch.duth.gr/main_stuff/odigos_ergasion.pdf
- Θανασάς, Π., Συγγραφή ακαδημαϊκής φιλοσοφικής εργασίας. Στοιχεία και οδηγίες: <http://www.thanassas.gr/ergasia.pdf>
- Δαφέρμος, Μ. και Τσαούσης, Γ., Οδηγός συγγραφής διπλωματικών εργασιών και διδακτορικών διατριβών, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Τμήμα Ψυχολογίας: http://www.psychology.uoc.gr/files/items/6/682/odigos_syggrafis_diplomatikon_ergasion_teliko.pdf
- Πρόγραμμα Αναμόρφωσης Προπτυχιακών Προγραμμάτων Σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Προδιαγραφές – Οδηγός σύνταξης πτυχιακών εργασιών, Συντάκτης: Γιώργος Ζαχαρής-Επιστημονικός Υπεύθυνος: Αναστάσιος Μικρόπουλος, Ιωάννινα 2008: http://earthlab.uoi.gr/earthlab_files/ptyxiakes.pdf

3. Ενδεικτική βιβλιογραφία και δικτυογραφία για το φαινόμενο της λογοκλοπής: οδηγίες αποφυγής και λογισμικά ελέγχου

- Bell, J. 2007. *Πώς να συντάξετε μία επιστημονική εργασία: Οδηγός ερευνητικής μεθοδολογίας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Κυρίδης, Α. και Χρονοπούλου, Α. 2008. *Περί επιστημονικής δεοντολογίας και πρακτικής*. Αθήνα: Gutenberg.
- *Οδηγός ενάντια στη Λογοκλοπή*, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, ΜΟ.ΔΙ.Π.: http://modip.duth.gr/info/7_Odhgos_enantia_sth_logokloph.pdf
- www.plagiarism.org